



צריך כאן רפואה מונעת

גם המחאה כנגד ההפיכה המשטרית שייכת לקטגוריה של רפואת חירום, שנבעה בין היתר מהיעדרה של רפואה מונעת. אם מתנגדי התוכנית ומנהיגי המחאה היו משקיעים את כמות האנרגיה, המשאבים וההיערכות המושקעת עתה בחירום, בתקופת הבחירות - ייתכן שקואליציית בנימין נתניהו לא הייתה קמה. הרי הכתובת הייתה על הקיר, נכון, ראש הממשלה לא הייתה יכולה להימנע מכך, אבל בדיקת שמו את ההפיכה המשטרית, או הרפורמה המשפטית בראש המסרים שסיפקו לבוחרים לפני הבחירות. אולם למה בדיקת ציפוי מתנגדי נתניהו מקואליציית הימין-על-מלא שרקם למקרה שינצח? שאם יפסידו לא יתרחש שום שינוי מהותי? הרי בדיקת לשם כך הומצאו טבלאות מרחקי הבלימה מהקיר: כדי לבצע פעור לוח בזמן. לא אחרי הזמן.

המחאה הנוכחית סוחפת רבים וגם אם לא תחולל שינוי, ברור שהיא יוצרת אימפקט ומצטלמת היטב. ימים יגידו אם תהיה לה השפעה מהותית, ומה תהיה ה"פשרה" שתפסיק אותה. מחאת 2011, למשל, לא יצרה שינויים מהותיים במבנה החברתי הישראלי ולא חילצה מן הקושי הכלכלי אוכלוסיות מוחלשות. הנטייה הישראלית היא לקדש את הרגעים ההרואיים ואת הדמויות שעומדות במרכזם. גם אם אלה גיבורי קרב חילוץ שתכנון מוקדם היה מונע אותם. אכן, ראוי לקדש, ליהנות ולהתבשם מההתגייסות הנרחבת למחאה. אבל זה כמו כוון לא מספיק. זו התנהגות בעת חירום. על מתנגדי נתניהו לקוות שבעוד שהם יוצאים לרחובות, לצמתים ולחסימת הנמלים, יש מי שעמל על תוכנית סדורה עם חזון, אסטרטגיה ותהליכים תומכים כדי למנף את האימפקט הזמני הזה לניצחון אסטרטגי על דמות המדינה. יש לקוות כי יש מי שעמל על חיבורים עם קהילות שהמחאה הוויזואלית אצלן משהו ביחס לשיוכך המפלגתי ההיסטורי. אנשי ימין שאינם בהכרח תומכי נתניהו, אנשי ציונות דתית שאינם בהכרח תומכי בצלאל סמוטריץ' ואיתמר בן גביר ועם ערבים - כן, ערבים. קואליציות חדשות נדרשות כאן המובילות על ידי מנהיגות עם אנרגיה של מנצחים. רפואת חירום היא עניין הירואי, אך היא אינה מחוללת שינוי ואינה מספקת לחיים בריאים של ממש. רפואת החירום לא ניצחה את הקורונה. החיסונים הם אלה שניצחו אותה. מנהיגות השינוי הישראלית צריכה להחליט אם תירשם בדפי ההיסטוריה כנלסון מנדלה או לך ולנסה או שמא תנפח את נשמה תה הפוליטית ותוספד, לאחר שהצמתים יפוגו, הדגלים יקופלו ושידורי הטלוויזיה החיים יתפנו לאייטם הבא.

רפואה מונעת אינה התחום הרפואי המצליח ביותר. לא מעט אנשים ידחו טיפול אצל שיננית, יחמיצו בנקל בדיקות שגרתיות ויתעלמו ממיחושים כלליים עד שיחשו חליה ברע ולא תהיה להם ברירה אלא לפנות לרופא. לרפואה מונעת לא היה ולא יהיה את הדימוי הנוהר של רפואת חירום. גם חילוף לכודים מתוך הריסות בניין שהתמוטט ברעידת אדמה נראה חיוני יותר ומצטלם טוב יותר מאשר חיוך בנין בתמי"א 38. מניעת מחלות, התמוטטויות ואסונות זולה יותר ויעילה יותר מאשר התגייסות במצבי חירום, אולם בני אדם יודעים לדלג מעל שלב המניעה הישר אל שלב החילוץ באמצעות תכונות כמו יהירות, הכחשה וסתם עצלנות.

גם בוריה העסקית והארגונית אנחנו עדים לאותה התופעה. רק לאחרונה נחשפנו לגלי פטורים בארגונים שחרף העובדה שקצב שריפת המזומנים שלהם עלה על הכנסות מועטות או אפסיות המשיכו לבזבז כספים ונאלצו לבצע צעדים דרסטיים של "התייעלות" רק כשהיו על סף חנק. ככה זה. הדמות המפורסמת היא מהסרטים המצויירים רצה הרי בה מעבר למצוק לפני שהיא נופלת. ההכחשה מחזיקה אותה באוויר, שכן רק כשהיא מסתכלת למטה, כוח הכובד פועל עליה והיא מתרסקת.

התכונות האנושיות הללו מתלבשות יפה על התרבות הארגונית הישראלית שיש לה נטייה לסלוד מתהליכי תכנון ארוכי טווח, להימנע מהפקת לקחים ממשרים ולא ליישם את מה שנדרש כדי למנוע את הישנותם בעתיד. מהכשלים שהובילו לעמדת הנחיתות הישראלית בפרוץ מלחמת יום הכיפורים, דרך הכשלים המודיעיניים שליוו את הנחות העבודה של מדינת ישראל במלחמת לבנון ואחר כך בטבח בסברה ושתילה, בהיעדר היערכות לטיפול בסוגיית מנהרות התקיפה בצוק איתן, תשע שנים אחרי חטיפת גלעד שליט באמצעות מנהרה ועד לאירועי אסון השריפה בכרמל שחשפו שנים של הונחת תחום הכבאות חרף התראות, ולאסון מירון - רואים את אותו הדפוס. כך למשל נכתב בדו"ח ועדת וינוגרד על היערכות צה"ל למלחמת לבנון השנייה: "ניכר היעדרן של תוכניות מבצעיות מעודכנות מאושרות לזירה הלבנונית... לא הוקצו מבעוד מועד המשאבים והאמצעים לסיכול כוונת היריב ולהכנה הולמת ומפורטת של התגובה הנדרשת". על פי מה שפורסם בעיתונות על תחקיר התנהגות כוחות הביטחון בעת הפרעות בחווארה ניתן בקלות להחליף את "לבנון" של דו"ח וינוגרד ב"חוארה" ולקבל את אותו דו"ח. הרמטכ"ל ראל"ה הרצי הלוי צוטט כמי שאמר כי שרשרת הפיקוד שנתה בהקצאת הכוחות ובשליטה באירוע. האם היה מידע מודיעיני על כוונות המתנחלים? מספיק היה לקרוא את כתובות הווסטאפ בקבוצותיהם. אבל ספק אם יופקו הלקחים שימנעו את הפרעות הבאות.

ראוי להתבשם מההתגייסות הנרחבת למחאה. אבל זו התנהגות בעת חירום. על מתנגדי נתניהו לקוות שבעוד שהם יוצאים לרחובות, יש מי שעמל על תוכנית סדורה כדי למנף את האימפקט הזמני הזה לניצחון אסטרטגי על דמות המדינה

ד"ר איתי שילוני הוא מייסד ומנכ"ל S2R, חברה לייעוץ ארגוני ואסטרטגי ומרצה לעמית בביה"ס אריסון למינהל עסקים באוניברסיטת רייכמן

page

361